

INICIJATIVA

Časopis osoba sa invaliditetom - 2016. godina - broj 122



VLADA TK



BESPLATAN
PRIMJERAK

KymDysSry

SADRŽAJ

BiH: (NE)VIDLJIVI LJUDI
3-4

IZ KONVENCIJE UN - ČLAN 24. OBRAZOVANJE
5

ČITANJE KNJIGA PRODUŽAVA
ŽIVOT ZA DVije GODINE
6

"DOBAR DAN PROFESORE"
NIKAD NISAM IMALA PRILIKU DA KAŽEM
7-8

KNJIŽEVNICI S INVALIDITETOM
KOJI SU ZADUŽILI ČOVJEČANSTVO
9-10

POVODOM MEĐUNARODNOG
DANA GLUHIH OSOBA:
NEBO JE DIVLJALO KAD JE UMRO
11-12

KAKO GLUHI "ČUJU" SVIJET OKO SEBE
13

RAZGOVOR SA POVODOM
14-16

MEĐUNARODNA KONFERENCIJA O
MEDICINSKOM I BIOLOŠKOM INŽINJERINGU
17

ALTERNATIVNI IZVJEŠTAJ O PRIMJENI
KONVENCIJE UN O PRAVIMA
OSOBA S INVALIDITETOM U BiH
18

ODMOR - SVAČIJE PRAVO
19-22

PROJEKAT: EDUCIRANJE ŽENE SA
INVALIDITETOM O ZAPOSЉAVANJU
23

DJECA IZBJEGLICE U EVROPI NEKADA I SADA
24-25

MILENIJAL INSPIRACIJA
26

SPORT
27

NEKE INFORMACIJE KORIŠTENE SU IZ DNEVNIIH NOVINA I INTERNET STRANICA.

**Informativni centar za osobe
sa invaliditetom "Lotos" Tuzla**

Redakcija:
Fikreta Hasanović
Suvad Zahirović
Jasminko Bijelić
Adisa Kišić
Aladin Kavgić

Glavni i odgovorni urednik:
Fikreta Hasanović

Adresa redakcije:
M. i Ž. Crnogorčevića 3
75 000 Tuzla
Tel./Fax: + 387 35 251-476, 251-245

E-mail:
[ic.loтоs@bih.net.ba](mailto:ic.loتوs@bih.net.ba)
info@ic-loтоs.org.ba

Web:
www.ic-loтоs.org.ba

Izdavač:
Informativni centar za osobe sa
invaliditetom "Lotos" Tuzla

Tiraž:
1000 primjeraka

INICIJATIVA (lat.)

Podsticaj za neku aktivnost posebno u pravu, zakonodavna inicijativa, pravo na podnošenje prijedloga zakona i drugih akata s pravnim dejstvom.

Uopšte, "čovjek od inicijative" je onaj koji samostalno preduzima potrebnu aktivnost u svom ili širem djelokrugu privatnog ili javnog života, ne čekajući za sve naredbe ili spoljašnji podsticaj.

Broj: 08-651-437-4/97
Sarajevo 16.12.1997. god.
Redni broj: 746

**Upis u evidenciju javnih glasila izvršen u skladu
sa Zakonom o javnom informisanju.**

BiH: (NE)VIDLJIVI LJUDI

Za mnoge osobe sa invaliditetom u BiH, vani je uvijek elementarna nepogoda, zbog fizičkih barijera i surove diskriminacije.

"Žao nam je, ne možete ući, nemamo adekvatan pristup za Vas, nažalost, čekamo bolja vremena..."

"Primili bismo Vas na posao, ali niko od zaposlenih ne poznaje znakovni jezik."

"Ne, nemamo tu knjigu na Brajevom pismu..."

Ovakve i slične rečenice su svakodnevница sa kojom se suočavaju osobe sa invaliditetom

raskorak između onoga što jeste na papiru, u zakonima, konvencijama i prakse.

STVARNOST KAO ELEMENTARNA NEPOGODA

Stvarnost osoba sa invaliditetom je drugačija, mogla bi se uporediti sa pogledom kroz prozor na poplavljene ulice uslijed jakih, obilnih padavina, pogledom ljudi koji nemaju te probleme i jednostavno odluče ostati unutra, ne izlaziti vani.



u Bosni i Hercegovini. Šta je to invaliditet, kakvo je to stanje, često se zapitamo. Neki će pomisliti bolest. Ne, nije bolest, to je stanje. Prema Konvenciji Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom koju je Bosna i Hercegovina ratificovala 2010. godine, invaliditet nastaje kao rezultat međudjelovanja osoba sa oštećenjima i prepreka koje proizilaze iz stava njihove okoline i prepreka koje postoje u okruženju, a koje onemogućavaju njihovo puno i djelotvorno učešće u društvu na jednakoj osnovi sa drugim ljudima.

Kako je to inače kod nas, u siromašnim i nedovoljno uređenim državama, veliki je

Jednostavno, radije ćemo ostati u stanu i gledati film, čitati knjigu, pa ćemo izaći kasnije kada prođe vremenska nepogoda. Nažalost, za mnoge osobe sa invaliditetom u BiH, vani je uvijek elementarna nepogoda, kako zbog arhitektonskih barijera, nedostatka stručnog kadra koji bi im pomagao na radnom mjestu, školama, fakultetima... tako i zbog osjećaja niže vrijednosti, osjećaja latentnog sažaljenja i daha surove diskriminacije u zraku sa kojom se suočavaju prilikom pokušaja da ostvare neka osnovna, elementarna ljudska prava. Kada odemo u te famozne, razvijene države Zapada, možemo vidjeti mnogo više osoba sa

fizičkim problemima kako se slobodno kreću ulicama, koriste gradski prevoz, odlaze na posao... odnosno potpuno su ravnopravni u svakom aspektu života sa onima koji nemaju iste ili slične probleme.

Zapitamo se, odakle ovoliko takvih osoba ovdje, kod nas u BiH ih nema toliko, ali tu pravimo veliku grešku. Broj osoba sa invaliditetom kod nas nije mali, naročito nakon nesretnih devedesetih godina, ali za razliku od Zapada, proces inkluzije nije sproveden kako treba, ostala su samo mrtva slova na papiru. U vozila gradskog prevoza ne mogu, stepenice su na ulazu starih tramvaja, trolejbusa i autobusa. Istina, u posljednje vrijeme malo je više novih niskopodnih autobusa koji nude mogućnost ulaska osobama u kolicima, ali to je tako malo i u malom broju gradova, što je kao čaša vode u moru, skoro neprimjetno, ali opet mali korak naprijed.

BITI DRUGAČIJI NIJE SRAMOTA

Mnoge osobe žive u četiri zida, slabo se kreću, rijetko izlaze, ne rade... što je također u vezi sa našim konzervativnim mentalitetom gdje je i dalje biti drugačiji neka vrsta sramote, blama, a to nikako nije i ne smije da bude tako.

Svi bi trebali biti uključeni u društveni život, jer čovjek je prije svega socijalno biće, koje treba društvo. Potreba da se osjeća korisnim članom društva je prirodna, kao i potreba za vodom i hranom.

Ne znamo šta nam nosi dan, da li ćemo se i mi naći u istoj ili sličnoj situaciji, i kada to shvatimo, počinjemo posmatrati život, okolinu njihovim očima, vodeći se čuvenom rečenicom američke književnice Harper Li: "Drugo ljudsko biće se nikada ne može upoznati i razumjeti dok se, ma i na tren ne obiju njegove cipele i malo ne prošeta u njima."

Kada sebe vidimo u takvoj situaciji razmišljamo zrelije, manje egoistično, shvatamo da i ljudi oko nas žele isto - da vode jedan normalan život, da ne strahuju da li će na konkursu za posao biti diskriminisani, da li će ostati ispred pozorišta, muzeja jer nema adekvatnog prilaza, da neće moći izaći vani jer njihova

ulica nije asfaltirana... Jednostavno, drugačije stanje nije i ne smije biti sramota. Svi pod ovim nebom, sve koje nas obasjavaju zraci ovog Sunca zaslужujemo sreću, jednake mogućnosti, šanse. Primjeri mladih osoba sa invaliditetom koje su odlučile da, bez obzira na sve poteškoće, rade ono što vole su brojni. Merima Dervović, studentica historije umjetnosti i talijanskog jezika na Filozofskom fakultetu u Sarajevu, djevojka je koja je našoj javnosti postala poznata jer je otvoreno pričala o problemima koje ima prilikom ulaska u muzeje, u kojima ne postoji prilaz za osobe u kolicima. Tu je i Duško Tadić iz Banja Luke, mladić koji i pored fizičkih problema sa kojima se bori još od djetinjstva niže uspjehe u atletici, trči polumaratone i osvaja prva mjesta.

Lijep primjer solidarnosti su i učenici Osnovne škole "Pale", koji su prije par godina pokrenuli akciju da se za njihovog drugara iz odjeljenja ugradi lift u školi, kako bi se mogao slobodno kretati po školi, kao i učiteljica Osnovne škole "Osman Nakaš", Sanela Ljumanović, zahvaljujući kojoj su svi učenici naučili znakovni jezik da bi mogli komunicirati sa drugom iz razreda. Ovakvih primjera treba biti mnogo više, i na taj način, uz podršku države, entiteta, kantona, lokalnih zajednica, timova psihologa i zdravstvenih radnika i nas samih, stvarat ćemo ljepše, bolje društvo za sve nas, bez bilo kakvih razlika.



Izvor: Al Jazeera

IZ KONVENCIJE UN O PRAVIMA OSOBA SA INVALIDITETOM- ČLAN 24. OBRAZOVANJE

1. Države potpisnice priznaju pravo svih osoba sa invaliditetom na obrazovanje. Sa ciljem da ostvare uživanje ovog prava bez diskriminacije i na osnovu jednakosti sa drugima, države potpisnice osigurat će inkluzivni sistem obrazovanja na svim nivoima i učenje tokom čitavog života usmjereni na:

- a. Pun razvoj ljudskih potencijala i osjećanja dostojanstva i samovrijednosti, kao i jačanje poštovanja ljudskih prava, osnovnih sloboda i ljudske raznovrsnosti;
- b. Razvijanje ličnosti, talenata i mentalnih i fizičkih sposobnosti osobe sa invaliditetom do najveće moguće mјere;
- c. Omogućavanje da sve osobe sa invaliditetom efektivno učestvuju u slobodnom društvu.

2. Prilikom ostvarivanja ovog prava, države potpisnice će osigurati da:

- a. Osobe sa invaliditetom ne budu isključene iz opšteg obrazovnog sistema na osnovu svoje invalidnosti, a da niti jedno dijete sa invaliditetom ne bude isključeno iz besplatnog i obavezognog osnovnog obrazovanja ili iz srednjeg obrazovanja, zbog svog invaliditeta;
- b. Osobe sa invaliditetom imaju pristup inkluzivnom, kvalitetnom, besplatnom i obaveznom osnovnom obrazovanju, ili srednjem obrazovanju u svojoj lokalnoj zajednici na osnovu jednakosti sa drugima;
- c. Budu osigurane razumne adaptacije koje će odgovoriti potrebama pojedinaca;
- d. Osobama sa invaliditetom bude pružena podrška u sklopu opšteg obrazovnog sistema koja im je potrebna da bi im se olakšalo efektivno obrazovanje;
- e. Budu pružene individualizovane mјere podrške u okruženjima koje maksimiziraju akademski i socijalni razvoj, u skladu sa ciljem pune uključenosti.

3. Države potpisnice će omogućiti osobama sa invaliditetom da uče životne i vještine relevantne za socijalni razvoj koje su im

neophodne kako bi olakšale njihovo puno i jednako učešće u obrazovanju i kao članova zajednice. Da bi ostvarile ovaj cilj, države potpisnice će preduzeti odgovarajuće mјere koje će između ostalog:

- a. Olakšati učenje Brajevog i alternativnog pisma, augmentativnih i alternativnih načina, sredstava i formata komunikacije, vještine orientacije i mobilnosti, olakšati vršnjačko obrazovanje i razmjenu iskustava među osobama u sličnoj situaciji;
- b. Olakšati učenje gestovnog jezika i promovisanije lingvističkog identiteta zajednice gluhih osoba;
- c. Osigurati da se obrazovanje osoba, a naročito djece koja su gluha, slijepa ili slijepogluha vrši na jezicima i oblicima komunikacije koji su najprimjereni i u okruženju koje osigurava maksimalan akademski i društveni razvoj.

4. Da bi pomogle u garantovanju uživanja ovog prava, države potpisnice preduzet će odgovarajuće mјere za zapošljavanje nastavnog osoblja koje je kvalifikovano da koristi gestovni jezik ili Brajevo pismo, uključujući nastavnike koji su i sami osobe sa invaliditetom i da obuči stručnjake i osoblje koji rade na svim nivoima obrazovanja. Takav trening i obuka treba da obuhvate podizanje nivoa svijesti o invalidnosti, upotrebu odgovarajućih augmentativnih i alternativnih načina, sredstava i formata komunikacije, obrazovnih tehnika i materijala radi podrške osobama sa invaliditetom.

5. Države potpisnice osigurat će da osobe sa invaliditetom mogu imati pristup opštem tercijarnom obrazovanju, profesionalnom osposobljavanju i edukaciji, obrazovanju za odrasle i životnom učenju na jednakim osnovama sa ostalim licima. Radi ostvarivanja pomenutog cilja, države potpisnice će osigurati da se osobama sa invaliditetom pruže razumne adaptacije.

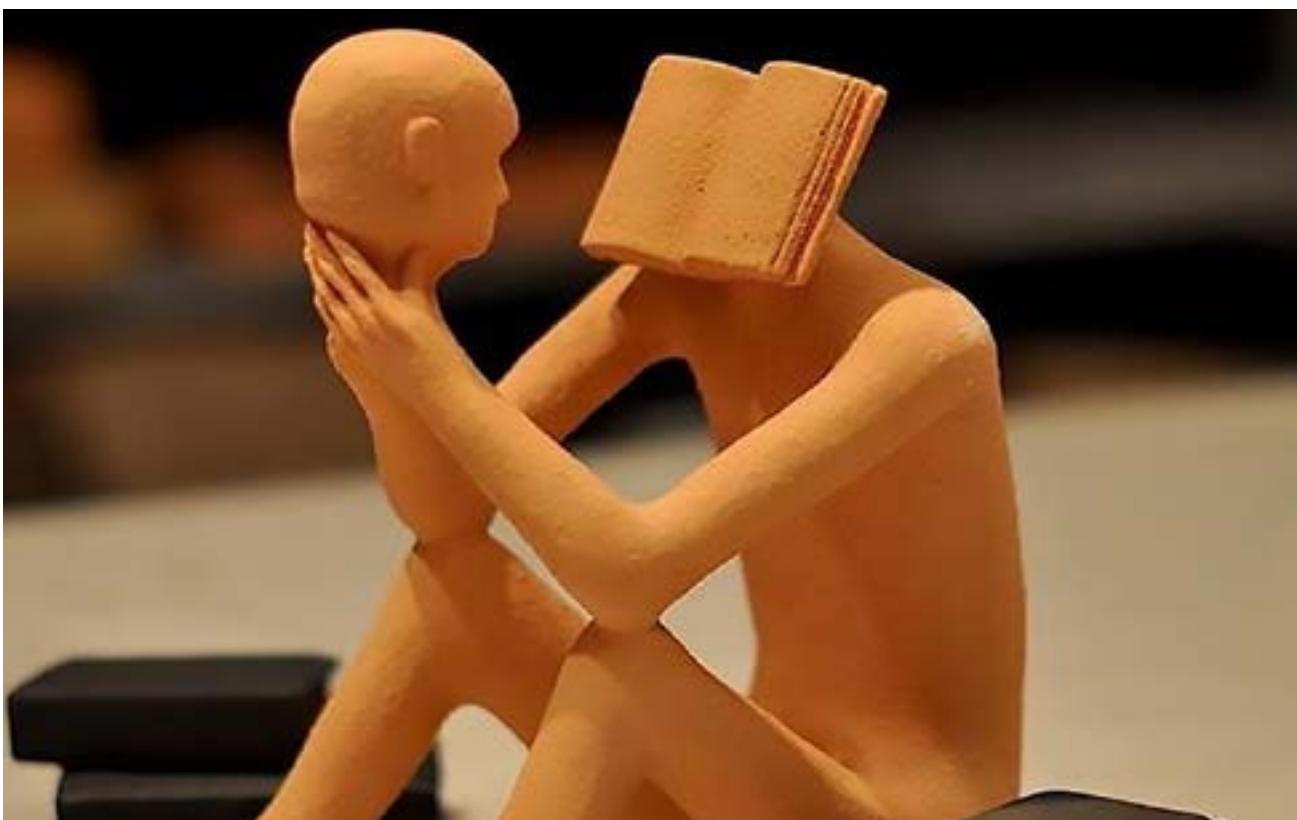
ČITANJE KNJIGA PRODUŽAVA ŽIVOT ZA DVije GODINE

Čitanje knjiga može produžiti životni vijek za dvije godine, kažu naučnici s Jejla koji su rezultate svog nedavno sprovedenog istraživanja objavili u časopisu Social Science&Medicine.

Koautorka studije Beka R. Levi, profesorka epidemiologije na univerzitetskom Odsjeku za javno zdravlje i njene kolege tvrde da je čitanje korisno za zdravlje. I uprkos sve većoj popularnosti Kindla i ostalih sličnih e-izdanja knjiga, prodaja štampanih izdanja je u porastu. Prošle je godine u Sjedinjenim Državama prodat 571 milion knjiga u odnosu na 559 miliona 2014., prenosi portal Medical News Today. Međutim, čitanje knjiga nije samo popularna razbibriga. Naime, brojne do sada sprovedene studije, pokazale su da je čitanje dobro za razne aspekte zdravlja. Nedavno istraživanje pokazalo je da čitanje knjiga fikcije kod nekih ljudi podstiče empatiju. A novo istraživanje profesorke Levi i kolega otišlo je korak dalje, pokazavši da čitači knjiga umiru u prosjeku dvije godine kasnije od onih koji ne čitaju. Istraživanje je sprovedeno na 3.635

osoba starijih od 50 godina koje su naučnici podijelili u tri grupe: one koji ne čitaju knjige, oni koji nedjeljno na čitanje knjige utroše tri i po sata, a treću grupu činile su osobe koje nedjeljno čitaju više od tri i po sata.

Rezultati su pokazali da, kad se uporede s osobama koje ne čitaju, ljudi koji čitaju tri i po sata nedjeljno imaju 17 posto manje šanse da će umrijeti u predstojećih 12 godina, a onima koji čitaju više od tri i po sata šanse se smanjuju za 23 posto. Zaključeno je da čitači umiru u prosjeku dvije godine kasnije od onih koji uopšte ne čitaju. Studija je otkrila i da knjige više čitaju fakultetski obrazovane žene s višim prihodima. Slična je veza utvrđena i kod osoba koje čitaju novine ili časopise, ali povezanost je nešto manje čvrsta. Istraživanjem nije precizno utvrđeno koji mehanizmi tačno osobama koje čitaju produžava život, ali Levi i kolege pretpostavljaju da bi se moglo raditi o pozitivnom uticaju na kognitivne funkcije. Tome u prilog idu i rezultati jedne studije iz 2013. koja je pokazala da čitanje podstiče komunikaciju među moždanim celijama.



“DOBAR DAN PROFESORE”

NIKAD NISAM IMALA PRILIKU DA KAŽEM



Inicijativa: Možete nam se ukratko predstaviti?

Moje ime je Senaida Sarajlić. Rođena sam 31.8.1995. godine u Tuzli i od samog rođenja imala sam raznih, zdravstvenih problema, a u petoj

godini života dijagnosticirana mi je cerebralna paraliza. Zbog toga sam danas korisnica invalidskih kolica, ali to me nije omelo da budem odlična učenica Osnovne škole „Hasan Kikić“ u Gračanici. Istini za volju, moje školovanje završilo se sa „Dobar dan, nastavniče“ jer „Dobar dan, profesore“ ja nisam imala priliku da kažem. Naime, okolina i sama srednja škola mi nije izasla u susret tada, a moji roditelji nisu bili u mogućnosti plaćati nekoga ko bi mi pomagao da savladam sve barijere. Samim tim je studij njemačkog jezika i književnosti ostao moja neostvarena želja. Možda bi sve bilo drugačije da sam od strane države imala omogućenog personalnog asistenta. Od 2006. godine utjehu pronalazim u pisanju poezije. Učestvovala sam na raznim literarnim konkursima i na istim ostvarila zapažene rezultate, a najveći uspjeh je moja prva zbirka „Govor tužnog srca“ koja je objavljena u novembru prošle godine.

Inicijativa: Kakav je život iz Vašeg ugla osobi sa invaliditetom u današnjem društvu, na koji način se nosite sa izazovima?

Ja kao osoba sa invaliditetom svakodnevno se susrećem sa raznim problemima, počevši od fizičkih barijera do raznih oblika diskriminacije. Svi mi imamo izazove i život ih je pun, za svakoga, pa i za mene. Uglavnom sve što mi život „servira“ savladavam sa vjerom u Boga, uz pomoć mojih roditelja i Centra „Koraci Nade.“ Otvorenog srca i uma mogu reći da, ma koliko god se mirila sa činjenicom da kroz život

„putujem na točkovima“, naravno da ponekad ima trenutaka kada se osjećam i loše zbog toga. Sve u svemu, ne predajem se nikad.

Inicijativa: Kako provodite vrijeme, šta Vas čini sretnom, u kojim sferama pronalazite duhovni balans?

Vrijeme provodim uglavnom trudeći se da kreiram svoj vlastiti, pomalo izolovan svijet, ali ne mislim da u istom mogu „jahati zmaja preko duge“ pa ne dozvoljavam sebi da zaboravim da sreću čine male stvari. Zvuk gitare je moja duhovna hrana, već davno mi se uvukao pod kožu i umjesto krvi mol mi je potekao u venama. Volim prirodu i životinje. Dan proveden u prirodi, na svježem vazduhu, s pogledom na moju najdražu zelenu boju za mene je ispunjen dan i mislim da ne postoji bolji psihijatar od psa koji vam liže lice.

Inicijativa: Kada se rodila Vaša ljubav prema pisanju, možete li podijeliti s nama kako je prvi put došlo do toga, postoji li možda neka anegdota vezana za to?

Moja priča o poeziji počinje upravo jednom anegdotom. Naime, imam jednog komšiju koji je, znajući da sam često sama i da mi je dosadno, pokušavao da mi uljepša dane pa je dolazio i pričao sa mnom ili mi slao poruke u stihovima. Spontano sam mu uvijek odgovarala u stihovima, a onda sam 2006. godine napisala svoju prvu pjesmu za jedan literarni konkurs. Nedugo zatim shvatila sam da papir trpi sve, a da te pri tome ne kritikuje i ne osuđuje, pa je poezija postala moja velika ljubav, koja se ne može opisati riječima već se ona jednostavno živi.

Inicijativa: U čemu pronalazite inspiraciju, šta Vas ispunjava i motiviše na pisanje?

Najviše inspiracije crpim iz ljubavi. Ljubav općenito je jedna nepresušna tema na koju možemo pisati do besvjijesti. Svi koji budu čitali moju zbirku, vidjet će da se u mojim pjesmama

pored ljubavi prema jednom muškarcu, javlja ljubav prema gitari i jednom gradu.

Inicijativa: *Da li je istina da najljepša djela umjetničkih duša nastaju u trenucima nekih možda tmurnijih raspoloženja i sjetnih emocija, da li je i kod Vas tako?*

Da, i moja djela, kao i kod većine pjesnika i umjetnika općenito, nastaju u trenucima tuge i sjetne, jasno se vidi u skoro svakoj mojoj pjesmi koje nisu napisane fiktivno nego su odraz moje duše.

Inicijativa: *Nedavno je održana promocija Vaše prve zbirke poezije pod nazivom „Govor tužnog srca“. Recite nam nešto o Vašoj knjizi, kako je nastala, kako su se nizale pjesme u njoj, Vaši utisci sa promocije?*

Budući da nisam u potpunosti posvećena pisanju, moja zbirka nastajala je cijelu jednu deceniju, u zaista specifičnim okolnostima. Kada je riječ o početničkim knjigama, kao što je ova moja, nekako je za očekivati da pjesme budu poredane hronološki, po onom vremenskom slijedu kako su napisane. Ja sam napravila iznimku i nisam to uradila, nego sam knjigu podijelila na tri dijela. U prvom dijelu iskazujem ljubav i zahvalnost prema roditeljima, sestri i priateljima, dok u drugom i trećem dijelu već uveliko zalazim u problematiku muško – ženskih odnosa i to na prilično ozbiljan i detaljan način.

Promocija je na mene ostavila ogroman utisak. Sjediti tamo, vidjeti toliko dragih lica i znati da su došla samo zbog tebe, osjećaj je koji se ne može opisati, to se prosto mora doživjeti.

Inicijativa: *Po Vašem mišljenju, kakav je odnos današnjeg čovjeka prema književnosti i kulturi uopšte?*

Nedavno sam bila u knjižari i tražila jednu knjigu, na šta mi je čovjek, prodavač, vidno iznenađen rekao da se ne sjeća kada je neka mlađa osoba zatražila neku knjigu. To zapravo dovoljno govori koliko je tehnologija potisnula prave vrijednosti pa samim tim i čitanje, te kulturu općenito.

Inicijativa: *Koji su Vaši planovi u budućnosti?*

Budućnost zapravo planiram prepustiti dragom Bogu. On je taj koji zna šta je najbolje za mene, ali se nadam daljem promovisanju zbirke i skorijoj posjeti Berlinu, koji će možda biti inspiracija da napišem nešto novo.

Inicijativa: *Koja bi bila Vaša poruka osobama sa invaliditetom i onima bez, kao i za mlade, buduće književnike?*

Osobama sa invaliditetom nemam šta da poručim. Mi smo se ionako naučili boriti, naš cijeli život je borba. Jedino želim poručiti osobama bez invaliditeta da iskoriste i cijene život koji im je Bog dao.

Pripremila: Adisa Kišić



KNJIŽEVNICI S INVALIDITETOM KOJI SU ZADUŽILI ČOVJEČANSTVO

Jeste li znali da su Agatha Christie, Gustave Flaubert, Jules Verne, Francis Scott

Fitzgerald... imali neki oblik poteškoća, a ipak su zaslužili svoje mjesto u povijesti književnosti kao jedni od najčitanijih i najprevođenijih pisaca?

Hoće li ovo desetljeće u književnosti ostati upamćeno i po pjesnicima s invaliditetom? Književni teoretičari, ali i sve malobrojniji poklonici poezije u ovo informatičko doba, vjeruju kako barem pet autora koji žive izazov invaliditeta zavrjeđuju svoje mjesto u antologiji suvremene poezije.

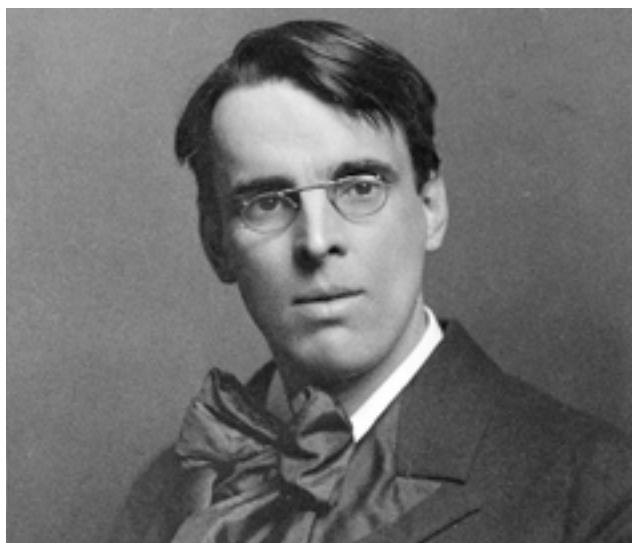
Obratite pažnju na ove pjesnik(inj)e kojih još nema u prijevodu, što je propust koji će, vjerujemo, ispraviti jedan od izdavača. Sheila Black, Ona Gritz, Paul Kahn, Daniel Simpson, Linda Cronin, Kobus Moolman i Patricia Wellingham-Jones nova su imena na književnoj sceni, no svojom su snažnom poezijom već osvojili značajan prostor u rubrikama kulture brojnih svjetskih časopisa. Ono što rečene autore izdvaja od njihovih prethodnika, pjesnik(inj)a s invaliditetom, jest činjenica da u svojoj poeziji invaliditet tumače kao normalno ljudsko stanje, i tjelesno i duhovno, a ne nešto što bi trebalo biti predmetom sažaljenja. Njihova djela invaliditet slave kao iskustvo koje gradi čovjeka, a sve što je potrebno je hrabrost da se suoči sa svijetom punim sažaljenja ili predrasuda.

Njihovi slavni prethodnici, primjerice Josephine Miles i Larry Eigner, bili su predmetom oštih kritika jer je njihova poezija ocijenjena presentimentalnom, samosažaljivom i previše skoncentriranom na invaliditet kao ograničavajući faktor. Nove snage književnika s invaliditetom kreću se u posve suprotnom pravcu: oni invaliditet svjedoče kao izazov, stanje koje je tek jedna prepreka u vječitoj ljudskoj potrazi za srećom.

Malo je poznato da su neki od najvećih svjetskih pisaca imali neki oblik poteškoća, i to uglavnom one koje bi se – kojeg li apsurda!

- trebali svrstati u kategoriju intelektualnih poremećaja.

Nobelovac W. B. Yeats jedan je od najvažnijih likova svjetske književnosti 20. stoljeća. Irski pjesnik i dramski pisac patio je od teškog poremećaja u učenju, a njegovi su ga obrazovani rođaci bezuspješno godinama pokušavali barem naučiti čitati.



Yeats se nije pokazao dobrom učenikom, ali se ni njegov otac nije iskazao kao učitelj: često bi Yeats, kad bi krivo pročitao neku riječ, dobio knjigom u glavu! Do kraja života Yeats je imao problema s čitanjem, pa su ga izdavači nevoljko pozivali na promocije njegovih knjiga. No to ga nije sprječilo da 1923. dobije Nobelovu nagradu za književnost.

Gustave Flaubert, prema nekim teoretičarima književnosti, najbolji je pisac zapadne hemisfere svih vremena.

Njegov roman "Madame Bovary" obvezna je lektira u svim školama, no to je tek jedno remek-djelo iz njegova bogatog opusa. Bio je poznat po perfekcionizmu, svaku je rečenicu znao satima 'peglati', pa gotovo nevjerojatno zvuči podatak da je patio od disleksije.

"Imao sam nesreću da sam rođen sa 'specijalnim jezikom' za koji sam jedino ja imao ključ", protumačio je Flaubert tajnu svog uspjeha. Duga je lista slavnih imena svjetske književnosti koja su imala neke od tzv.

intelektualnih teškoća. Na toj je listi i Agatha Christie, jedna od najprevođenijih spisateljica svih vremena. S gotovo četiri milijarde prodanih primjeraka i prijevoda na 103 jezika, postala je sinonim za kriminalistički žanr.



Sve to postigla je unatoč teškoćama u učenju, te se sama prozvala "iznimno lošom sricateljicom". Francis Scott Fitzgeralda proslavio je "Veliki Gatsby", a najvjerojatnije

je da je ovaj veliki pisac patio od disleksije. Jules Verne pionir je žanra znanstvene fantastike, a uvijek je postizao ispodprosječne rezultate u školi te se često žalio na probleme s koncentracijom. Pretpostavlja se da je Verne

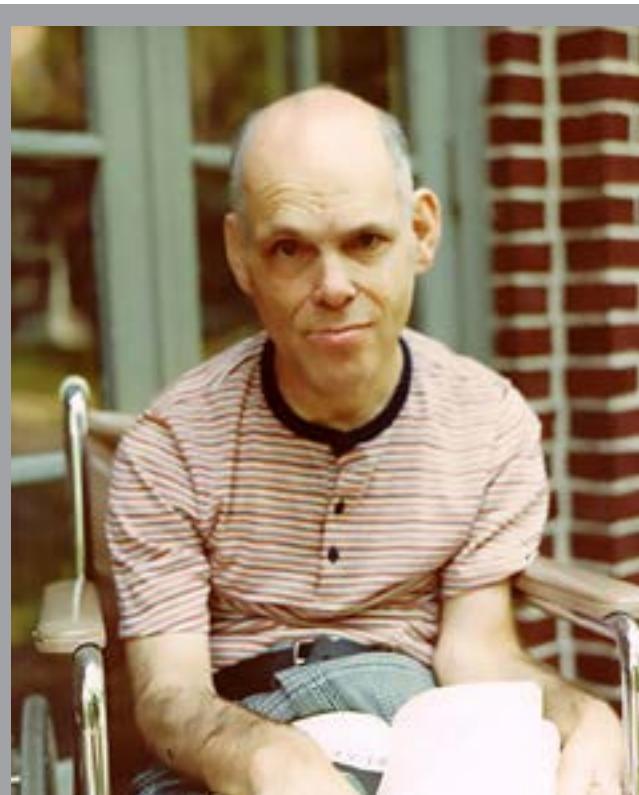


patio od nekog poremećaja iz ADHD spektra. I tko se usuđuje, kada se osvrne na ove velikane, invaliditet nazvati hendikepom?!

Izvor: www.bhmagazin.com



Josephine Miles i Larry Eigner, bili su predmetom oštih kritika jer je njihova poezija ocijenjena presentimentalnom, samosažaljivom i previše skoncentriranom na invaliditet kao ograničavajući faktor.



POVODOM MEĐUNARODNOG DANA GLUHIH OSOBA: NEBO JE DIVLJALO KAD JE UMRO

Ludvig Van Betoven, nadmoćna muzička figura u prelaznom periodu između ere klasicizma i romantizma i jedan od najvećih kompozitora svih vremena, rođen je u decembru 1770. godine u Bonu. Tačan datum rođenja nije poznat, ali se vjeruje da je Betoven došao na svijet 16. decembra, jer postoji precizan podatak da je kršten 17. 12., dan nakon rođenja.

Njegovi roditelji Johan i Marija, bili su veoma sretni i uzbudjeni, ali su se u isto vrijeme plašili za budućnost svog sina. Dječak je bio prilično čudljiv i svojeglav od malih nogu i rodio se sa zdravstvenim problemima, od kojih mu je oštećenje sluha kasnije i pravilo najveće probleme. Poticao je iz flamanske porodice a talenat za muziku je naslijedio od oca, koji je radio kao dvorski muzičar u Bonu.

Tvrdoglavi dječačić dobijao je veliku pažnju od porodice, prijatelja i to mu je prijalo, posebno jer je bio bolešljiv i krhkog zdravlja. Ipak, iako je spolja sve djelovalo idilično, porodica je imala dosta problema: majka je bila često bolesna, a otac je bio alkoholičar. Stvarao je od rane mladosti do ranih tridesetih, kada je počeo da gubi sluh, pa je s vremenom naučio da komponuje "na svoju ruku", bez mogućnosti da čuje ijedan ton, oslanjao se

na svoju intuiciju i sjećanje. Zanimljivo je da je svoja najbrilijantnija djela stvorio skoro potpuno gluhi. Preminuo je u 57. godini u Beču, 26. marta 1827. godine. Slovi za najboljeg kompozitora bečke klasike i jednog od najboljih kompozitora u istoriji.

Susret sa klavirom Betovena koji je tema naše priče, zapravo je treći Ludvig Van Betoven u svojoj porodici. Prvi je bio njegov djeda, poznati bonski muzičar, a drugi njegov stariji brat koji je umro samo šest dana nakon rođenja. Za svoj veliki uspjeh u svijetu muzike, možda je najzaslužniji njegov otac koji je rano primijetio da dječak ima sklonost ka ritmovima i plesu. Mali Ludvig je imao nepune dvije godine kada mu je otac bukvalno "stajao nad glavom" dok dječak ne bi uvježbao note do savršenstva, jer je bio fasciniran "čudom od djeteta" – Mocartom koje je već sa šest godina iskomponovalo prvu numeru.

Ludvigove komšije kasnije su tvrdile kako pamte Betovena kao nesretnog dječaka koji stoji na klupi kako bi dohvatio dirke klavira, i plaćući pokušava da svira dok otac "bdi" nad sinom. Zbog tolikih vježbanja, često je bio preumoran za školu. Osim ispunjavanja visokih prohtjeva svog oca, život mладog Ludviga nije bio jednostavan.



PRVA ZARADA OD MUZIKE

Školu je napustio sa 11 godina kako bi pomogao porodici sa prihodima, tako da nikada nije naučio da množi i dijeli. Kada bi morao da, na primjer, pomnoži 60×52 , on bi to zaista "ručno" radio – u 60 posuda bi stavljao po 52 zrna kafe i potom brojao sve to kako bi došao do tačnog rješenja. Brzo je postao drugi orguljaš na dvoru i počeo da dobija mjesečnu platu.

Kada je imao 13 godina svirao je čembalo i violu u izbornom orkestru dvora i bavio se komponovanjem različitih kamernih muzičkih djela. Kako bi unaprijedio svoje znanje, 1787. godine, odlazi u Beč. Kada je prvi put posjetio Beč imao je 17 godina i trebalo je da svira za Mocarta. Niko ne zna kako je protekao njihov susret, ali postoje zapisi da je Mozart izašao iz prostorije sa riječima "Pazite na ovog malog! Jednog dana će on dati svijetu nešto o čemu će se pričati". Sa 29 godina, Betoven počinje da radi na svojoj Prvoj simfoniji i završava je sljedeće godine. Uspješna premijera izvedena je 2. aprila 1799. godine.

ŽIVOT I STVARALAŠTVO

Betoven je od ranije bio poznat po improvizaciji, uvijek je improvizovao kada bi komponovao, tako da mu je vjerovatno zbog te činjenice bilo lakše da komponuje u starosti, kada je bio skoro potpuno gluhi. U Beč se preselio u ranim dvadesetim, kada je učio muziku od čuvenog Jozefa Hajdna, koga su zvali otac simfonije. Kako je Betoven bio poznat po tvrdoglavosti i prijekoj naravi, dva velikana nisu se mnogo voljela i nerado su održavali svoje časove.

Sa ženama je imao promjenljivu sreću – jedne su mu se divile zbog genijalnosti, druge smatrale da je odvratan. Nerijetko su ga nazivale "rugobom i ludakom". Otkako se rodio imao je zdravstvene probleme pa je bio prilično bolešljiv: pored oštećenja sluha, patio je od reumatizma, groznice, tifusa, kožnih oboljenja, raznih infekcija, problema u radu arterija, žutice, hroničnog hepatitisa i ciroze jetre. Zbog toga ovaj veliki muzičar i nije dugo poživio.

POČEO JE NAGLO DA GUBI SLUH VEĆ U 27. GODINI.

Njegovo maestralno djelo – Mjesečeva sonata posvećena je Betovenovoj učenici Juliji Guikardi. Međutim, mrzio je da daje časove klavira, pa je to rado činio samo veoma talentovanim studentima ili atraktivnim učenicama. Glavna inspiracija za čuvenu Devetu simfoniju jeste "Oda radosti" pjesnika Fridriha Šilera.



PRERANA SMRT

Njegova usredsređenost na razvojni dio njegovog muzičkog djela će, poput ostalih inovacija, postaviti trend koji će kasniji kompozitori slijediti. Betoven je razvio potpuno originalni stil muzike, odražavajući kroz nju svoje patnje i radosti. Njegov rad predstavlja vrhunac u razvoju tonske muzike i jedan je od ključnih razvojnih kretanja u istoriji muzike. Nesumnjivo je jedan od najvećih kompozitora svih vremena, muzički div čije su kompozicije osnova klasične muzike, ali i danas oduševljavaju poklonike muzičke umjetnosti svuda u svijetu. Zanimljivo je da je u noći kada je Betoven preminuo, nebo iznad Beča "divljalo". Bila je, kažu, nezapamćena grmljavina. Sahranjen je u Beču a sahrani je prisustvovalo više od 20.000 ljudi. Na njegovom spomeniku jednostavno i samo piše – "Betoven".

KAKO GLUHI "ČUJU" SVIJET OKO SEBE

Cvrkut ptica, muziku ili buku koju svakodnevno čujemo na ulici, mnogi od nas uzimaju zdravo za gotovo. Da li ste se ikada zapitali kako ove zvuke čuju ljudi koji, zbog oštećenja sluha, imaju ugrađen kohlearni implantat? Kohlearni implantat je aparat čija se unutrašnja jedinica

do mozga, omogućujući gluhim i nagluhim osobama da razumiju šta neko govori. Majkl Dormen, profesor na Univerzitetu u Arizoni, uspio je da otkrije kako se čuju zvukovi pomoću ovog implantata, kada je jedan od pacijenata sa potpuno oštećenim sluhom na



postavlja ispod kože, a spoljna jedinica nosi se iza uha. Ovaj aparat funkcioniše tako što snima audio zvuke okoline i sprovodi električne signale direktno do slušnog nerva, a uglavnom ga koriste ljudi sa teškim oštećenjem sluha, kojima klasični slušni aparati ne pomažu.

Sve donedavno, niko, čak ni oni koji su dizajnirali ovaj aparat nisu znali kako tačno zvuče tonovi, glasovi... onim ljudima koji koriste kohlearni implantat. Implantati konvertuju zvukove u električne impulse koji "putuju"

oba uha, ugradio ovaj implantat, a zatim mu se sluh "vratio" na jedno uho.

"To nam je omogućilo da uporedimo kvalitet zvukova koji ovaj pacijent čuje pomoću implantata i pomoću svog zdravog uha", kaže Dormen.

S obzirom na to da ovaj aparat radi pomoću električnih impulsa, ne čudi ni to što oni koji ga koriste ne mogu da čuju "originalni" glas osobe koja im govori, već ga čuju kao kompjuterski obrađen.

RAZGOVOR SA POVODOM

Jelena Milošević iz Beograda (Srbija) je dobitnica Nagrade za inspirativno liderstvo Džini Piper za doprinose u zajednici rijetkih bolesti, naročito onih koji imaju dijagnozu Fibrodysplasia Ossificans Progressiva (FOP).



Godina je 1988. U Americi je osnovana IFOPA, a preko okeana, u Beogradu, glavnom gradu Srbije, devetogodišnja Jelena Milošević je postala prva osoba u svojoj zemlji za koju je utvrđeno da ima FOP.

Četiri godine kasnije, Jelena je upoznala dr. Kaplana na Univerzitetu u Pensilvaniji, a 1994. godine, ova tinejdžerka je otputovala u Orlando na međunarodnu FOP konferenciju.

"To putovanje i poznanstvo sa osnivačicom Džini Piper mi je promenilo život. Shvatila sam da nismo sami na svetu."

Jelena se kod kuće posvetila zastupanju prava osoba sa invaliditetom i radu na pružanju podrške i komunikaciji sa osobama sa FOP-om u Srbiji i susjednim zemljama.

Bila je najmlađa potpredsjednica Udruženja distrofičara Beograda, a jedna je od osnivača Nacionalne organizacije za rijetke bolesti Srbije. Jelena je članica Međunarodnog predsjedničkoga savjeta u okviru udruženja IFOPA i Savjetodavnog odbora pacijenata za FOP registar.

Jelenina posvećenost i dostignuća nastavljaju da dodiruju živote osoba koje imaju FOP, dok radi na podizanju svijesti o FOP-u u Srbiji.

2014. godine Jelena je organizovala prvu FOP konferenciju u zemlji, na kojoj su predavanja

održali dr. Frederik Kaplan i dr. Ajlin Šor. Skup je ispraćen na nacionalnim medijima i potvrdio je značaj edukacije i podizanja svijesti za porodice koje se osjećaju usamljeno na svom putu.

Jelena zastupa filozofiju života punim plućima: "FOP je definitivno veliki i važan deo naših života, ali nije jedini deo. Verujem da svi treba da pronađemo nešto do čega nam je stalo i što volimo da radimo, a onda da se tome posvetimo. Volim da se obrazujem, čitam, pišem i prevodim... tako se osećam slobodnom."

Jelena je diplomirala engleski jezik i književnost i završila je master političkih nauka. Nada se da će jednog dana nastaviti studije u inostranstvu. Živi u Beogradu sa roditeljima. Jelena je zadužila Internacionalnu FOP asocijaciju svojim radom na podizanju svijesti i pružanju podrške FOP zajednici u Srbiji i regionu. Aktivna je članica Međunarodnog predsjedničkog savjeta u okviru udruženja IFOPA i Savjetodavnog odbora pacijenata za FOP registar.

O RIJETKOJ BOLESTI FIBRODYSPLASIA OSSIFICANS PROGRESSIVA (FOP)

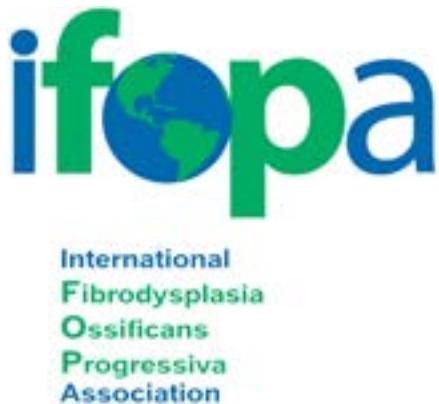
FOP je zdravstveno stanje koje kao posljedicu ima težak invaliditet, a uslijed koje se mišići pretvaraju u kost i tako progresivno ograničavaju kretanje.

Često se pogrešno postavlja dijagnoza kancera, a sve vrste trauma (biopsije, operacije, injekcije, modrice, virusi) ovo stanje još više pogoršavaju. Lijek ne postoji, ipak, trenutno se radi na prvom kliničkom ispitivanju za potencijalni lijek.

O UDRUŽENJU IFOPA

Udruženje IFOPA je osnovala Džini Piper 1988. godine kako bi prekinula izolaciju osoba sa FOP-om. S vremenom je IFOPA prerasla u svjetski neprofitni vodeći resurs za FOP, a

danasm imao članove iz preko 50 zemalja koji se nadaju da će lijek biti pronađen.



Tim povodom zamolili smo Jelenu Milošević da nam odgovori na par pitanja da bi nam detaljnije predstavila kako sve to izgleda iz njenog ugla.

Inicijativa: Jelena, svojim radom i trudom već si ostavila, a nadamo se još češ ostavljati trag u istoriji koja se povezuje sa dijagnozom Fibrodysplasia Ossificans Progressiva (FOP). Šta za tebe znači ova nagrada?

Svakako bih radila isto i bez nagrade, ali naravno da mi prija ovo priznanje, posebno pošto dolazi od udruženja čija sam članica toliko dugo. Zajedno rastemo već više od dve decenije. Te daleke 1992. ja sam bila jedna od prvih članica, a danas nas ima oko 400 iz celog sveta, uključujući i naš region.

Inicijativa: Diplomirala si engleski jezik i književnost, završila master političkih nauka. Koliko ti je to stručno znanje pomoglo u borbi za što bolji položaj osoba sa rijetkim bolestima u zajednici?

Nekako se sve to preplitalo i dopunjavalо. Iskustva koja sam stekla kroz rad sa raznim udruženjima osoba sa invaliditetom i sa retkim bolestima, pomogla su mi tokom nekih predispitnih obaveza i ispita, dok mi je s druge strane ono što sam naučila na master studijama komunikologije pomoglo da steknem jednu šиру sliku i da na medije gledam iz drugog ugla. Mnogo toga što sam godinama učila kroz praksu postalo mi je jasnije kada su

sve to na predavanjima profesori obrazložili iz teorijske perspektive.

Inicijativa: Upoznala si dr. Kaplana na Univerzitetu u Pensilvaniji, a 1994. godine si kao tinejdžerka sa roditeljima oputovala u Orlando na međunarodni FOP skup. To putovanje i poznanstvo sa osnivačicom Džini Piper i sa još mnogim drugim dragim ljudima ti je zasigurno promijenilo život. Kako je raditi sa ekipom uvaženih stručnjaka?

FOP je bolest koja se javlja kod 1 u 2 miliona osoba i ja sam 1988. evidentirana kao prvi i jedini slučaj u celoj nekadašnjoj Jugoslaviji. Na tom međunarodnom skupu sam prvi put upoznala druge ljude koji imaju FOP, a to je bilo šest godina od kada mi je postavljena dijagnoza. Ne umem rečima da opišem taj osećaj. Bilo je emotivno u prvom trenutku i za moju majku i za mene, ali smo se već do kraja prvog dana osećale kao deo jedne nove zajednice, čak i porodice. Tako se osećamo i danas. FOP je vrlo nepredvidljiva bolest.

Jelena Milošević radi od kuće kao honorarni prevodilac. Piše za nekoliko časopisa koje izdaju udruženja osoba sa invaliditetom u zemlji i inostranstvu, ali i blog na web sajtu Tima za socijalno uključivanje i smanjivanje siromaštva. Njeni tekstovi su objavljivani i u raznim mainstream časopisima i na web portalima. "Pisanje je moj način da utičem na podizanje svesti javnosti o pitanjima invalidnosti i retkim bolestima, što je izuzetno važno za celo društvo, kao i za mene lično. Rado se odazovem i kada me pozovu da govorim na nekom skupu o ovim temama."

Često su i lekari nemoćni, a mi koji živimo sa FOP-om smo jedni drugima najveća podrška. Dok mi je zdravstveno stanje dozvoljavalo, putovala sam sa majkom jednom godišnje na skupove i konferencije gde su se okupljale osobe koje imaju FOP i članovi naših porodica i to nam je veoma značilo. Ljudi koje sam na taj način upoznala su me inspirisali da se

volonterski uključim u rad udruženja IFOPA kroz nekoliko međunarodnih odbora, pa i da se aktiviram u pokretu osoba sa invaliditetom u Srbiji. Naravno, naši životi se mnogo razlikuju u zavisnosti od zemlje u kojoj živimo i naravno da u razvijenim državama imaju na raspolaganju mnogo više različitih servisa podrške, ali razmena iskustva i to saznanje da nismo jedini, ni sami, ne može ni sa čim da se meri. Od kada je Internet postao dostupan, komunikacija je mnogo lakša. Pruža nam se mogućnost da budemo svakodnevno u kontaktu i tako dobijamo razne ideje kako rešiti neki problem. Zato sam se i usudila da pre dve godine organizujem prvi FOP skup u Beogradu, na koji su došli dr. Kaplan i dr. Šor, kao i nas nekoliko sa porodicama iz regionala. I posle dve godine se rado sećamo tih nekoliko dana koje smo proveli zajedno. Za neke je to bila prilika da po prvi put upoznaju dr. Kaplana i druge osobe koje imaju FOP, kao za mene pre više od 20 godina.

Inicijativa: Živiš u Beogradu. Da ti se ukaže prilika, u kojem gradu ili državi bi voljela da živiš?

Volela bih da doktorat završim ili u nekom američkom gradu, recimo u Filadelfiji, ili u

Skandinaviji. Sigurna sam da bi mi to bilo neprocenjivo iskustvo u svakom smislu. Čovek širi vidike upoznajući nove ljudе, kulture, zemlje.

Inicijativa: Za kraj, šta bi poručila svojim mlađim kolegama sa dijagnozom FOP?

FOP jeste važan deo naših života koji nikako ne može niti treba da se ignoriše, ali nije jedini deo. Ohrabrla bih ih da se učlane u međunarodno udruženje (IFOPA), ali obavezno i u udruženja osoba sa invaliditetom ili sa retkim bolestima u gradu u kome žive. Najpre postanete član, a zatim i aktivista. Jedino tako možemo da budemo u toku sa pravima koje imamo, da menjamo sredinu u kojoj živimo i da budemo uzor mlađim generacijama. Treba ulagati u sebe, u svoje obrazovanje, raditi ono što nas ispunjava, koliko god nam to fizičko stanje dozvoljava. Toliko je toga na šta ne možemo da utičemo. Preostaje nam jedino da bar ono na šta imamo uticaja uredimo kako nam prija. Nedavno sam pročitala jednu od onih rečenica koje vam se urežu u pamćenje pošto sumiraju suštinu života: "Spokoj nije život van oluje, već mir u samoj oluji".

Pripremila. F. Hasanović

POBJEDNIK ILI GUBITNIK?

Pobjednik ima program rada – gubitnik uvijek ima izgovor.

Pobjednik kaže: pusti me da to završim umjesto tebe – gubitnik kaže: to nije moj posao.

Pobjednik vidi rješenje u svakom problemu – gubitnik vidi problem u svakom rješenju.

Pobjednik kaže: bit će vrlo teško ali je izvedivo – gubitnik kaže: možda je izvedivo ali je isuviše teško.

Pobjednik kada pogriješi kaže : pogriješio sam – gubitnik kada pogriješi kaže: to nije moja krivica.

Pobjednik se obavezuje – gubitnik obećava.

Pobjednik ima snove – gubitnik ima kombinacije.

Pobjednik kaže: moram nešto uraditi – gubitnik kaže: nešto mora biti urađeno.

Pobjednik vjeruje u pobjedu – gubitnik vjeruje, da bi on mogao da pobijedi netko mora izgubiti.

Pobjednik vidi mogućnosti – gubitnik gleda prošlost.

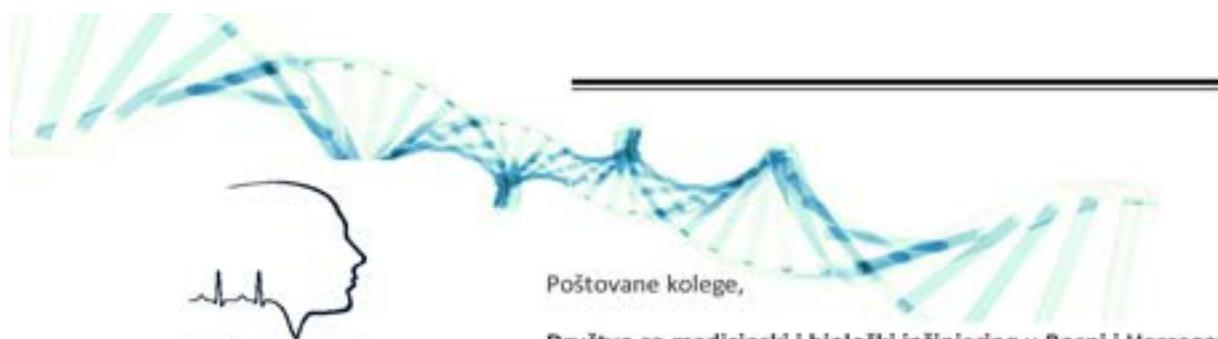
Pobjednik bira šta govori – gubitnik govori šta izabere.

Pobjednik koristi jake argumente i mirne riječi – gubitnik koristi slabe argumente a jake riječi.

Pobjednik planira i priprema se da pobijedi – gubitnik samo planira da pobijedi.

Pobjednik ili gubitnik?

MEĐUNARODNA KONFERENCIJA O MEDICINSKOM I BIOLOŠKOM INŽINJERINGU



CMBEBIH

Međunarodna konferencija o medicinskom i biološkom inžinjeratu
16 – 18. Mart 2017.

Šta mi radimo?

- Okupljamo ljudе iz cijelog svijeta koji su zainteresovani za nauku
- Pozivamo eminentne stručnjake iz oblasti medicinskog i biološkog inžinjeringu
- Pružamo odličnu priliku umrežavanja

Cijene kotizacija

Rana registracija, do 20. januara, 2017.

100 €

*Član

130 €

Nije član

30 €

Student

15€

Pasivni učesnik

*Član Društva za medicinski i biološki inžinjerstvo u Bosni i Hercegovini

Radovi na konferenciji – regularni radovi. Preporučena dužina rada: 2000-3000 riječi.

Prihvaćeni radovi će biti objavljeni u IFMBE Proceedings od Springer Nature.

Odabrani radovi će biti objavljeni u CC/SCI Indeksiranim Springer Journal.



— SPRINGER NATURE —

Poštovane kolege,

Društvo za medicinski i biološki inžinjerstvo u Bosni i Hercegovini Vam ponosno predstavlja **Međunarodnu konferenciju o medicinskom i biološkom inžinjeringu – CMBEIH 2017** organizovanu po drugi put u Sarajevu, Bosna i Hercegovina.

Radi se o naučnoj, uzbudljivoj, informativnoj i inspirativnoj konferenciji koja za cilj ima razmjenu ideja, iskustava, najboljih praksi i najnovijih istraživanja iz oblasti biomedicinskog inžinjeringu, kao i iz svih ostalih povezanih oblasti. Slogan konferencije je '*Pursuing innovation. Shaping the future.*'. Fokus konferencije su polja medicinskog i biološkog inžinjeringu.

Pozvani predavači CMBEIH 2017



Christopher James (UK)
Neuroinžinjer



Ernesto Iadanza (Italija)
Klinički inžinjer



Ervin Sejdic (USA)
Biomedički inžinjer



Vesna Maras (Montenegro)
Bionehnologija

Sve informacije o CMBEIH 2017, uključujući i vodič za dostavljanje projekata i šablon, možete naći na stranici konferencije: www.cmbbih.com

Rokovi

Rok za predaju rada: **01 Novembar 2016**

Obavijest o prihvatanju rada: **05 Decembar 2016**

Rok za predaju finalne verzije rada: **20 Decembar 2016**

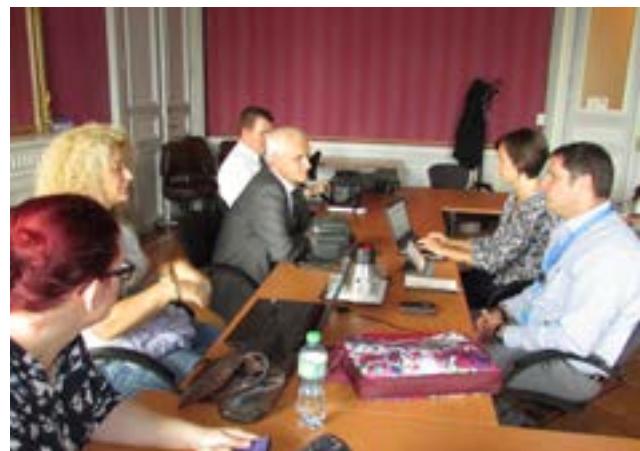
Obavijest o statusu predanog rada: **25 December 2016**

Organizator Ko-organizatori Tehničko sponzorstvo Podržano od:



ALTERNATIVNI IZVJEŠTAJ O PRIMJENI KONVENCIJE UN O PRAVIMA OSOBA S INVALIDITETOM U BiH

Alternativni izvještaj o primjeni Konvencije o pravima osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini 06.09.2016. godine je prvi put predstavljen radnoj grupi Komiteta za prava osoba s invaliditetom Ujedinjenih nacija (UN), koji prati provođenje dokumenta u zemljama koje su ga ratifikovale. BiH je to učinila 2010. godine, a ovaj izvještaj je rezultat rada koji je počeo 2012. godine u okviru projekta kojim koordinira organizacija MyRight, uz učešće 65 organizacija osoba različitog invaliditeta. Iskustva osoba sa invaliditetom kojima su uskraćena i prekršena osnovna prava, najvažniji su dio ovog dokumenta koji ukazuje i na svakodnevne prepreke, nedostatak i neadekvatnost ortopedskih i drugih asistivnih sredstava, postojanje sistemske diskriminacije.



ODMOR - SVAČIJE PRAVO

Ljetne vrućine idealno su vrijeme da predahnemo od umora nakupljenog tokom cijele godine, pa je sasvim logičan običaj da se većina godišnjeg odmora koristi ljeti. Zvonjava telefona, radio, muzika, galama ljudi, sastanci, pregovori, konferencije, seminari, zvukovi, riječi, riječi... Ma koliko se svi ljudi na svijetu rađaju jednaki u dostojanstvu i pravima, svakodnevno se dešavaju stvari koje nas podsjećaju na to koliko je osobama sa invaliditetom otežan ili onemogućen normalan život i uobičajene aktivnosti. Evo recimo, odmor na moru i uživanje u ljetnom odmoru. Sad bi neki vjerovatno rekli, ili bar pomislili: „a od čega bi se to oni trebali odmarati, kad i ne rade, nemaju posla“?! Prava neminovalna istina je u stvari da bi i osobe sa invaliditetom voljele biti zaposlene i da jednako kao i svi žele živjeti normalno i dostojanstveno, između ostalog odmoriti se i otici na more. Naravno, ne da idu po svaku cijenu i da im to bude nemoguća misija zbog arhitektonskih i drugih barijera za koje je velikim dijelom društvo krivo a ne samo njihov invaliditet. Tim povodom smo pitali naše čitaoce, osobe sa invaliditetom, kako su proveli dane ljetnog odmora. Pročitajte i prosudite sami treba li toj populaciji uopšte odmor.



Jovana Džever, Banja Luka

Počela sam raditi početkom jula, baš u vrijeme godišnjih odmora. Do tад mi je bio godišnji godinu dana. Uglavnom, uživam u prirodi, svaki vikend jedva čekam kako bih

došla kod svojih na selo. Taj fantastični spoj prirodnog sklada na planinskim obroncima Lisine djeluje potpuno meditativno.



Jadranka Ružićić, Prijedor

Dugo očekivano ljetno brzo proleti... bilo je kratko, ali ispunjeno. U julu sam s momkom posjetila Budvu, uživali smo šest dana (nema se za duže), a brčkali smo se na plaži koja je prilagođena korisnicima invalidskih kolica. Međutim, nisam primijetila nijednu osobu sa invaliditetom. Vrativši se sa mora, na našoj rijeci Sani u Prijedoru sam se okupala samo dva puta, jer je zbog čestih kiša bila pohladna. Ostatak ljeta sam provodila sa porodicom,

prijateljima i momkom, uz povremene izlete i piknike u okolini Prijedora. Naravno, bašta i ratarstvo su bili neizbjegni! Ipak, treba se na zimu i nešto domaće prezalogajiti.

U narednom periodu, pripremat ću diplomski (što mi je trenutno prioritet), imat ću jednu posjetu Sarajevu i opet neizbjegno ubiranje plodova bašte i priprema za dugu, dosadnu zimu...



Amela Goletić, Donja Višća

Kod mene je bilo „tradicionalno“ ljetovanje kod kuće uz nekoliko izlaza s prijateljima. Ove godine sam bila aktivnija u društvu za razliku od prethodnih godina gdje sam provodila u kući i bila zatvorenog tipa. Finansijska situacija nije dobra, nezaposlena sam, niti sam kad išla, niti ću izgleda ikad ići na more, jezero, planinu ili vikendicu ako ne riješim svoje finansijsko stanje. Većinom vlada loša ekonomска situacija i mišljenje da se osobe s invaliditetom i ne trebaju odmarati, ali svakako da treba banja, more i sunce više osobama sa invaliditetom nego ikom drugom. Za odmor kao i za mnoge druge aktivnosti potreban je i personalni asistent, a nemam ni njega da platim.



Fatma Bulić, Gornje Dubrave

Godišnji odmor? U našoj državi slabo da postoji ta stvar, osim u slučaju ako nisi na nivou državne vlasti, ako jesi, super, godišnji ti traje cijelu godinu. Kada dođe vrijeme ljeta svi očekuju izlaska, žurke, društvo... and in plot twist reality: sjede kući, izađu do komšinice Merse koja će da se žali na muža, te nazad kući. Ovi mlađi kao izađu hodati po gradu, opijati se, uglavnom. Vrate se kući, te spavaju do 15 sati, žale se na sve što diše, oplakuju život, oplakuju ljude. Ma sve živo. A ja? Samo mogu reći da u sedam sezona serije još uvijek nisu otkrili ko je ubica. Ugodan dan.

nova prijateljstva i širila svoju priču. I ovo mi je jedan od najljepših godišnjih odmora.



Mirela Ramić, Tuzla

Nakon nekoliko godina ja i sin smo se uputili na Hrvatsko primorje da se odmorimo. Sav odmor je prošao u udovoljavanju želja jednog adolescenta. S obzirom da je u pubertetu, poprilično je bilo zabavno slušati i gledati svijet iz perspektive jednog tinejdžera. Sve u svemu, dobra zabava.

Evo vam i malo humora sa godišnjeg... Otišao čovjek na godišnji odmor na more. Zakupio bungalow, ali jednog dana vrata se zaglavila i ne može da uđe. Ode i požali se recepcioneru, a Bosanac kaže: - "E baš neće da se otvori?" - "Neće, burazeru. Gledaj." Zaleti se iz sve snage, udari ramenom u vrata i ništa. Priđe Bosanac vratima, udari glavom i vrata se otvoriše. - "Kako, bre, to?", upita gost. - "Ne pomaže tu snaga. Treba koristiti glavu."



Jasmin Džemidić, Sarajevo

Kada govorimo o godišnjem, mogu da se pohvalim da moj godišnji kao i vjerovatno godišnji odmori većine mlađih ljudi u BiH traje minimalno 300 dana u godini. A onih ostalih 65 dana odmaramo od pretjerane doze godišnjeg odmora. Nije nama mladima nimalo lako.

Dejana Vujošević, Prijedor

Eh, ljeti bez mora, palmi, mirisa prožetih nečim božanstvenim.... Kao i prethodnih godina i ovaj godišnji provodim kod kuće, bez posjećivanja različitih egzotičnih lokacija. Divni su ljetnji dani uz porodicu, prijatelje, moje cuke... Rutina, rekla bih. No, ove godine je ljeti za mene posebno jer mi je na ovogodišnjoj manifestaciji pod nazivom „Zlatne ruke Potkozarja“ uručeno specijalno priznanje Grada Prijedora za ručno izrađen nakit od fimo mase.



Sreća, radost, ljepota, ponos na svoj rad... razne emocije se isprepletu u osobi kada dobije zaslugu za svoj rad i „napune se baterije“ za nova iskušenja.



Emina Mušanović, Kalesija

Ovaj svoj ljetnji godišnji odmor, nisam imala priliku otići na more i uživati na suncu, skupljajući po plaži morske školjke. Ali, definitivno sam ga provela na najljepši mogući način, povodom izdavanja moje druge knjige "Rušim predrasude", (autobiografsko djelo mene kao osobe s invaliditetom), putovala sam na promocije, upoznavala razne ljudе, sticala



Anes Mehić, Lukavac

Ma jok, ja nisam uopšte tradicionalna osoba sa invaliditetom, bilo je užurbano, vruće, mokro i prženo... Mogu reći da sam se ovo ljeti baš nahodao, mislim naputovao. Kupao sam se na bazenima, posebno

na Termama gdje je topla voda pa se može biti dugo u vodi. Zatim su tu roštiljade, koncerti i dnevne kafice sa prijateljima, u f udebljao sam se garant 2-3 kg, hehe. Samo što nisam išao na more, ali ljeti još traje. Dok ovo pišem, prilika se već ukazala za jednodnevni posjet Splitu. Uživajte ljudi u ostatku ljeta i života...

Fata Ramić, Banovići

Nisam neko ko je baš ljubitelj mora pa da sam "godišnji" morala provesti na moru, al sam zato uživala u izletima u prirodi i odlasku na selo. A kad je vruće da se ne može trpjeti "ljubovala" sam sa svojim ljubičastim lavorom, ubacim „none“ u njega i uživancija.



Senaida Sarajlić, Gračanica

Ja bih komotno mogla postati mjerna jedinica za „voljenje“ mora, pa da se pita: "Koliko od jedan do Senaida voliš more?" Pa ako voliš najviše, samo izgovoriš Senaida i eto ga. Budući da je tako, i ove godine sam se držala one Antićeve - "Prodaj sve što imaš i kupi vreću. Natrpaj u nju svu svoju sreću. Baci na rame u cik zore i put pod noge - pravo na more." Poslušavši jednog prijatelja, koji mi mostarskim akcentom reče: "Majke mi, nije loš put", krenuli smo od Mostara preko Trebinja, nadajući se da ćemo izbjegći

kilometarske kolone i pretrese na granici. Krivine u kombinaciji sa mojoj ravnotežom, učinile su da bude "mnogo veselo."

Naš auto je stao čak tri puta, ali tek po dolasku u Crnu Goru, počinje prava drama. Od "extra smještaja" koji su nam opisali putem telefona, nije bilo ni „e“, a pogleda na more ni na vidiku. S obzirom da ostanak tu ne bi ličio na odmor, vratili smo se u Hrvatsku, što je značilo još šest sati vožnje. Dolaskom u Sreser, svake godine se iznova uvjerim da onakve tirkizno-plave boje nema nigdje. Sretna upravo zbog te boje i sunca, sretna zbog bosih nogu, zbog talasa i mirisa mora u nosnicama... uživala sam sve dok nas loše vrijeme nije potjeralo kući.

Ali već u Sarajevu dočekalo me moje sopstveno sunce. Sunce koje priča i zove me tetka.

Tako da ni tamo uživanja nije nedostajalo. Budući da nikad ništa ne radim i odmaram tokom cijele godine, ne mogu reći da sam bila na godišnjem odmoru. Samo su mi ljetni period uljepšale dvije stvari kojih nikad dosta: more i moj mali princ.

Alma Hodžić, Živinice

Godišnji odmor sam provela sa mojoj porodicom i prijateljima. Nekoliko dana sam bila na moru s društvom i provela sam se prelijepo. Nakon mora sam posjetila djevojku po imenu Emina, koja je ne samo moja najbolja prijateljica, ona je posebna i jedna jako draga osoba, za nju mogu slobodno reći da mi je sestra. Bila sam par dana kod nje, vrijeme provedeno zajedno iskoristile smo da se bolje upoznamo, pričale smo o svemu, zezale se i super se provodile. Kada je došao dan da krenem kući bilo nam je žao što se rastajemo, ali nije kraj našem druženju, stalno smo u kontaktu i nastaviti ćemo se viđati i dalje. Osim odmaranja, druženja s prijateljima i izlazaka, naravno bilo je i obaveza. Treninzi, takmičenja i poslovi oko kuće, naravno. No, ne žalim se, čovjek može



sve uskladiti kad hoće, uvijek ima mjesta i vremena za druženja. Život je jedan, živi ga i uživaj!!



**Emina Hatemić,
Gračanica**

Moj godišnji odmor je prošao uglavnom kod kuće, u krugu porodice i prijatelja. Prijateljice su me posjećivale svaki dan, provodile smo vrijeme uz kafu, zezanje i šetnje. Poseban utisak mi je ostavio jedan dan ovog godišnjeg odmora, kad sam sa porodicom išla na izlet pored rijeke gdje smo pecali ribe. Mogu reći da sam svaki dan iskoristila maksimalno i da mi je bilo divno,

bez obzira što sam osoba sa invaliditetom, znam i umijem se dobro provesti. Ne dozvolite da vam vaše poteškoće u životu smetaju i nešto zabrane, samo naprijed, uzdignute glave!



Eldar Smajić, Lipnica

Ovo ljetno bilo mi je super. Prvi put u životu otišao sam na neko takmičenje. Bilo je to kantonalno takmičenje osoba sa invaliditetom u ribolovu. Bio sam u prvih deset. Osjećao sam se ponosno.

Pripremila: Redakcija

Usudite se da od odmora tražite samo najbolje!



PROJEKAT: EDUCIRANJE ŽENE SA INVALIDITETOM O ZAPOŠLJAVANJU

Polovinom septembra mjeseca ove godine, započela je implementacija programa odobrenog od strane Federalnog ministarstva rada i socijalne politike pod nazivom "Educiranje žene sa invaliditetom o zapošljavanju". Cilj projekta je unapređenje vještina traženja posla, efikasnih metoda traženja posla, prepoznavanje sopstvenih kapaciteta, usvajanje efektivnih načina samoprezentacije, korištenje ličnih i socijalnih resursa u procesu pronalaženja posla, te upravljanje karijerom u situaciji nezaposlenosti. Same žene kao osobe sa invaliditetom su jako diskriminirane, vrlo bitno je da imaju svoj posao i da mogu živjeti od svog rada koji je prilagođen njihovom stanju u kojem se nalaze. Sam cilj Projekta i radionica jeste da se probudi svijest kod žena sa invaliditetom, te da ih upoznamo sa zakonskom regulativom i Konvencijom UN o pravima osoba sa invaliditetom. Projektom je planirano održavanje radionica i podjela ortopedskih pomagala učesnicama radionica.



"Ovim Projektom želimo da probudimo svijest žena sa invaliditetom o njihovoј integraciji u društvu, te da kroz zapošljavanje, barem neka od učesnica radionica, kroz edukaciju i dobiveno odgovarajuće pomagalo, 'uzme život u svoje ruke', " istakla je predsjednica Udruženja oboljelih od distrofije Tuzlanskog kantona Selma Baluković.

DJECA IZBJEGLICE U EVROPI NEKADA I SADA



UNICEF-ov humanitarni rad počeo je odmah nakon završetka Drugog svjetskog rata, i do sredine pedesetih godina dvadesetog vijeka milioni djece su dobili pomoć. Sedamdeset godina kasnije, izbjeglice i migranti ponovo dolaze u Evropu. Jedna od četiri osobe je dijete, a broj djece koja su bez pravnje ili razdvojena od porodica se povećava.

Pogledajte foto-esej koji prikazuje neku od ove djece – nekada i sada.





Sedam decenija nakon Drugog svjetskog rata, izbjeglice koje bježe od konflikta nastavljaju tražiti utočište van granica svojih zemalja.



MILENIJAL INSPIRACIJA: ZAŠTO NOVIM DIZNIJEVIM PRINCEZAMA NISU POTREBNI PRINČEVI?



Ni Meridi, ni Elsi, ni Moani nije potreban princ kako bi njihova priča imala sretan završetak!

Mi znamo da nama nije potreban. Da, s godinama je svako od nas shvatio da život nije bajka, da on nudi puno više

od pronalaska srodne duše, prave istinske ljubavi i da njen pronalazak nije jedini način na koji ćemo pronaći istinsku sreću... ali hoćemo li bez nje ikad biti potpune? Kako god da smo okrenuli, svako je od nas svjesno ili podsvjesno želio da stvori svoju malu bajku. Ali, da li smo i mogli drukčije da razmišljamo kada su naše djetinjstvo gradile princeze koje su uvijek iznova bile spašavane od savršenih muškaraca koje je bilo lakše izmisliti i nacrtati nego zapravo pronaći u stvarnom svijetu? Zato nam je bilo i više nego draga kad su svijetu predstavljene Merida, Elsa, ali i najnovija princeza, Moana – sve čarobne mlade djevojke kojima nije bio potreban princ kako bi njihova priča imala sretan završetak. Moana je priča o upoznavanju sebe same. U drevnoj Okeaniji, priča prati polinezijuksku princezu Moanu u potrazi za legendarnim ostrvom. Na putovanju je prati prijatelj Maui čiji je lik stvoren prema jednom od najvećih heroja polinezijске mitologije. Ovo je odlična vijest za sve djevojke, a posebno one novih generacija koje će odrastati gradeći i upoznajući sebe, bez potrebe da u očaju trči za dječacima, tražeći svog princa. I prije nego što pomislite kako prinčevi nemaju loš uticaj, nedavno istraživanje je pokazalo kako djevojčice koje odrastaju uz Dizni pokazuju veliku količinu stereotipnog ponašanja ondašnjih žena.

"Djevojčice koje odrastaju upijajući takve ženske stereotipe, žive u uvjerenju kako neke

stvari jednostavno ne mogu uraditi", kaže Sara M. Kojn, voditeljka istraživanja.

"Nemaju jednakog samopouzdanje, te su uvjerenе kako ne mogu biti dobre u matematici ili nauci. Ne vole biti prljave, pa je tako i smanjena vjerovatnoća kako će se upustiti u eksperimentisanje."

Nije čudno, budući da su slavne bajke poput Pepeljuge, Snježane ili Uspavane ljestvice stvarane davnih pedesetih godina kad je svijet, pa tako i pogled na žene, bio potpuno drukčiji od ovoga danas. Pa, baš kao što se mijenja svijet, trebale bi se mijenjati i princeze – uzori djevojčicama širom svijeta.

Ali, da li je Dizni otišao dovoljno daleko ili je tek počeo da napreduje?

Jedna majka je nedavno skupila 55 hiljada potpisa kako bi navela Dizni da stvori princezu s invaliditetom.

"Dizni je uvijek napredovao kako bi djecu naučio šta je dobro, a šta loše. Njegovi filmovi su nevjerojatno poučni i savršen su način da djecu nauče o moralu, te da stvare dobre



ljude. Ipak, filmovi nemaju gotovo nijednog lika s invaliditetom. Nažalost, takva djeca su i dalje u najvećoj mjeri žrtve nasilja, te etiketirani kao nepopularni tokom cjelokupnog djetinjstva", rekla je. Takođe, zajednice homoseksualaca traže da Elsa u sljedećem nastavku critica "Snježno kraljevstvo" bude homoseksualka. Idina Menzel, glas Elsa, podržava akciju: "Mislim da je to odlična ideja! Dizni jednostavno mora da pristane."

Zaključak? Činjenica da će najnovija princeza odavati sliku snažne, pametne i nezavisne heroine jako nas veseli. Ipak, Dizni još ima jako puno posla.

ODBOJKAŠI BiH OSVOJILI PARAOLIMPIJSKO SREBRO

Reprezentacija Bosne i Hercegovine u sjedećoj odbojci osvojila je srebrnu medalju na 15. paraolimpijskim igrama u Riju. Odbojkaši BiH su u finalu poraženi od reprezentacije Irana sa 3:1.



U petom uzastopnom finalu paraolimpijskih turnira između dvije najbolje selekcije na svijetu, Iranci su bili bolji i osvojili šesto paraolimpijsko zlato.

odbojkaši Bosne i Hercegovine osvojili su dva zlata, u Atini 2004. i Londonu 2012., dok su srebra izborili u Sydneyu 2000. godine i Pekingu 2008. te ove godine u Rio de Janeiru. Na paraolimpijskom turniru u Riju odbojkaši BiH u pet susreta ostvarili su tri pobjede i dva poraza. U grupnom dijelu takmičenja maksimalnim rezultatima savladali su Ukrajinu i Kinu, te u polufinalu Egipat, dok su dva puta poraženi od Irana. Bronzanu medalju osvojila je reprezentacija Egipta koja je savladala domaćina Brazil sa 3:2.

Pored paraolimpijskih medalja najuspješnija sportska ekipa BiH devetostruki je evropski i trostruki svjetski prvak. Boje Bosne i Hercegovine na Paraolimpijskim igrama u Rio de Janeiru branili su: Adnan Kešmer, Mirzet Duran, Sabahudin Delalić (kapiten), Armin



Izabranici selektora Mirze Hrustemovića i ovog puta su pružili maksimum, posebno u drugom setu, ali su se na kraju morali oprostiti od titule koja zasluženo ide u Teheran.

U dosadašnjih pet paraolimpijskih nastupa

Šehić, Benis Kadrić, Ismet Godinjak, Adnan Manko, Asim Medić, Nizam Čančar, Dževad Hamzić, Safet Alibašić, Ermin Jusufović, selektor Mirza Hrustemović, te treneri Ejub Mehmedović i Zikret Mahmutović.

"Mnogi ljudi žele da se voze sa tobom u autu, ali sve što ti želiš je nekog ko će se voziti s tobom u autobusu kada de auto pokvazi!" – Opta Vinčić

